

אוצרות המגיד ממעוז הרי"ט

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

המשכת השפע על ידי ההתקשרות

במאמר זה מבאר רבינו את ענין מלחמתו של יעקב בשרו של עשו, ובו מבאר רבינו את שני הדרגות של המשכות המוחין, שהראשונה במחשבה והיא שורש המשכה, כשמתעוררת מחשבתו של המשפיע להתחבר במחשבתו של המקבל ולעיין בהרגשתו איך מרגיש ומה חסר לו, ועל ידי זה גופא נעשה תחילת המשכה כפי שהוא ברוחניות, כי תחילת הארת הדרגה התחתונה שהיא העני בדעת, היא על ידי ההכרה בחסרונו. ואמנם תכלית המשכה בפועל היא רק כשמחשבת העשיר ומחשבת העני מתחברים בלב אחד והעשיר מרגיש בצער העני, ובמשל הגשמי של עשיר ועני, יש בזה טעם לשבח, שאז העני שלבו של העשיר מחובר לצערו, מתרחבת דעתו כשהוא רואה שהעשיר עמו בצרה, וממילא, כיון שהעשיר עמו בצרה ודואג לרווחתו - שוב אינו נחשב לעני, ומתרחבת דעתו.

אמנם בהשפעה רוחנית עצם ההתחברות בין לב העשיר ללב העני היא עצמה עיקר ההשפעה, והיפך הסדר בגשמיות שההתחברות בין לב העני ללב העשיר היא רק הכנה להמשכה השניה שהיא רחמיו של העשיר על העני בפועל, שיתן לו ממון או מזונות. וטעם הדבר הוא כי ההשפעה ברוחניות נעשית על ידי יחוד, כלומר שהמקבל מתייחד עם רצונו ומחשבתו של המשפיע אליו, ועל ידי זה הוא מקבל את האור של המשפיע, כי ההשפעה הרוחנית היא כנר המדליק מנר, שרק על ידי הקרבה בפועל בין שני האורות מקבלים זה מזה.

וענין זה מבואר בדברי רבינו, שמדגיש כי המשכת ההטבה היא על ידי מידת יוסף שהיא המשכת הדעת אל המקבל, אשר על ידי ההתקשרות בין המשפיע למקבל, ויותר מזה, שכל עיקר המשכה מתעוררת דווקא על ידי בחינה זאת - שהיא מצד המקבל, (היינו מצד בני ישראל).

והכוונה בזה הוא כמו שנתבאר בספרי תלמידי רבינו, על הפסוק "וירא אלוקים את בני ישראל... וידע אלוקים", שבפירושו עוסק רבינו במאמר זה, ויש להבין, הלא הבורא יתברך אין בו השתנות, היתכן שלפני כן לא ראה בצערם ועכשיו ראה, הלא בוודאי אין שינוי רצון לפניו. וביארו שהכוונה היא שהקב"ה המשיך לבני ישראל את כח הראייה (שהוא החכמה), וזהו 'וידע אלוקים' - שהמשיך להם את אור הדעת, ועל ידי כך נטע בהם את אור הגאולה שהוא היציאה מגלות הדעת. והביאו סימוכין לזה ממה שפירש רבינו המגיד, שהראייה היא כינוי להשפעה של התחברות המחשבה, שעל ידי נמשכת הארת החכמה.

ומבואר בספרי תלמידי המגיד, שהתחברות זאת נעשית על ידי שצעקו בני ישראל אל ה', ועל ידי זה נתחבר הקב"ה אליהם כמשל העשיר הרואה בצער העני על ידי שמתחבר אליו לתת לב להתבונן בו, והיינו על ידי מידת יוסף - מידת ההתקשרות, שכאשר בן ישראל מתקשר אל הקב"ה בתפילתו, התקשרות שכל תכליתה להתדבק בהקב"ה ולא דווקא לפעול ישועות, אזי התקשרות זאת מרוממת את האדם אל הקב"ה, ואז ממילא הקב"ה מתקשר בו, ואז נמשכת הארת הדעת להמתיק כל הדינים.

ויש שביארו מאמר זה גם על דרך העבודה, שתחילת הכרת המקיפים של הקליפה - שורש בחינת עשיו, הוא על ידי שנותן האדם דעת להבין חסרונו וריחוקו מהש"ת, וזהו בחינת ישראל, והשלמת התיקון הוא על ידי הרחמים ממש שמרחם על נפש האלוקית להעלותה משיביתה.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

הַטַּעַם לָמָּה בַּתְּחִלָּה נִקְרָא פְּנִיָּאל בְּיַד (בראשית לב לא), וְאַחַר כֵּן (שם לב) פְּנוּאֵל בּוֹא"ו. וְהַעֲנִין, כִּי יְדוּעַ שְׁמֵדַת יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל הוּא מֵדַת רַחֲמָנוּת, שהיא ממוצע המוחבר בין מידות אברהם ויצחק, שהם חסד וגבורה.

וְהִנֵּה בְּמֵדַת רַחֲמָנוּת יֵשׁ שְׁנֵי הַמְּשֻׁכּוֹת, מידת הרחמנות שעל ידה נמשכת ההשפעה, היא עצמה נבנית ומתייסדת בשני שלבים, כי הרחמנות יש בה שני מחשבות: א) שהעשיר יתקרב אל העני. ב) שיש לרחם עליו בפועל.

לְמַשָּׁל, כְּשֶׁאֶחָד הוּא עֹשִׂיר בְּאִיזָה מֵדָה שִׁיְהִיָּה בְּאִיזָה עֵינֵי שְׂכָלִי, וְרוֹאֶה לְמִי שֶׁהוּא עֵנִי בְּזוֹ הַמֵּדָה, וְנִתְעוֹרֵר לוֹ מֵדַת רַחֲמָנוּת שְׁמֵרַחֵם עַל הָעֵנִי עַל שִׁנְחִסְרָת מִמֶּנּוּ מִיֵּדָה זֹאת, הִנֵּה מֵתְחִלָּה, קִדְּם שְׁמֵרַחֵם עָלָיו בְּפּוֹעֵל וְרַק חוֹשֵׁב וּמַעֲיִין בְּחִסְרוֹנּוֹ, נַעֲשֶׂה הַמְּשֻׁכָּה רְאשׁוֹנָה בְּמֵדַת רַחֲמָנוּת שִׁיתָן לְבוֹ הַסֵּתֶפֶל עַל עֵנָיו יִסְרוּ וְצַעְרוּ שֶׁל הָעֵנִי, והיא השלב הראשון ברחמנות - שמצער עצמו בצער העני ומשתתף עימו בעינויו, [וכלשון המגיד:]

"כי העשיר אינו מרחם על העני כי אם על ידי שמצייר בעצמו מדריגת העני ויורד לסוף מדריגתו", כיון שבשעה שהעשיר מצייר את דרגת העני וצערו, והוא מכיר ומתחבר אל חסרון הדעת שיש לעני באותו ענין שחסר לו דעת להשלים מידותיו, נמצא שהדעת שלו נמשכת לאותה מדריגה של העני.

כְּמוֹ שְׁפָתוֹב (שמות ב כה) 'וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֱלֹקִים, וַפִּרֵשׁ רִשִׁי' ז' ל' נָתַן לֵב עֲלֵיהֶם וְלֹא עָלֵיהֶם עֵינָיו, זוֹ הִיא הַמְּשֻׁכָּה רְאשׁוֹנָה. תחילת הגאולה היתה בכך ש'לא העלים עיניו', כמשל העשיר שכדי להמשיך בפועל את השפע של הדעת לעני צריך שבתחילה יתן לב אל העני להתחבר אליו, שיקבע בלבו שעוניו נוגע ללבו, וזהו מה שכתב רש"י 'לא העלים עיניו' כלומר שנתחבר אליהם לראות בצערם. נמצא גאולת ישראל ממצרים היתה על ידי שהקב"ה חשב בצער ישראל, וזו היא שורש המשכה (שנשלם אחר כך כשנמשך אליהם הדעת), ונתחברו ישראל עם עולם המחשבה והרצון.

וְכִיּוֹן שְׁנוֹתָו הָעֹשִׂיר בדעת - באותה מידה שחסר לעני, יָבַע עַל הָעֵנִי בהמשכה זאת הראשונה שהיא במחשבה שמצייר עניינו בלבו, זֶה נִקְרָא אֶצֶל הָעֵנִי עָלֶיהָ לְשִׁרְשׁוֹ הַתְּמַתֵּק שהעני מתחבר עם השורש של השפע שעתיד למלאותו וליתן לו מה שצריך, היינו שדרגת העני כלולה על ידי מחשבתו של העשיר - בדעת השלימה שכבר שורה על העשיר ונמשכת גם לעני על ידי התחברותו אל לב העשיר, כִּי פִּיּוֹן שְׁבִידוֹ של העשיר לְהִיטִיב עִמּוֹ ללמדו אותו ענין שכלי שחסר לעני בדעת, נמצא שמחשבתו של ה'עשיר' בדעת, שמשם מתחיל המשכת הדעת לעני נִקְרָא שִׁרְשׁוֹ, כִּי שָׁם טוֹבוֹ השלמת החסרון של העני גָּנוּז. וְהִנֵּה הַמְּשֻׁכָּה זוֹ אֵין לָהּ עוֹד הַתְּגַלּוֹת, כִּי הִיא עֲדִין בְּלֵב הָעֹשִׂיר והיא רק ב'כוח' ולא 'בפועל', שאפילו במחשבת העשיר עצמו עדיין לא נתגלו רחמים על העני.

וְאַחַר כֵּן נַעֲשֶׂה הַמְּשֻׁכָּה שְׁנִיָּה, והוא ההִטְבָּה בְּעֶצְמָה בפועל שמטיב לו העשיר בכך שהוא מרחם עליו ומלמדו דעת, וְהִנֵּה הַמְּשֻׁכָּה זוֹ הראשונה נִקְרָא יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא נַעֲלָם יוֹתֵר, שהיא עדיין בדעת העשיר, לכן אינו מתגלה עד ההמשכה השניה שנתרחב דעתו של העני בדעת. וְהַמְּשֻׁכָּה (הראשונה) [השְׁנִיָּה] שבו כבר נתגלתה לפועל מידת טובו ורחמנותו של העשיר נִקְרָאת

עדיין בפועל על ידי בחינתו של יעקב שהיא המשכת השפע בפועל ממש לבני ישראל, **כִּי אָם נִיצַח רַק אֶת בַּחֲנִית שָׂרוּ שֶׁל עֵשָׂו, דְּהֵיִינוּ פְּרִיּוֹ מִמַּעַל** בתחילת שורש המשכת הפרי מהשורש שהוא המשכה הראשונה, שעל ידי התחברות זאת בטל שורש כוחו של עשיו, ולכן **כְּתִיב פְּנִיאַ לְבִיּוֹד, בְּהַעֲלֵם** כיון שהמשכה של 'פני א-ל' שהעשיר הוא הקב"ה פונה אל העני שהם נשמות ישראל ומאיר פניו אליהם, היא רק במחשבה.

וְאַחַר כֵּן כְּתִיב (בראשית לבלב) **וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כְּאִשֶּׁר עָבַר, דְּהֵיִינוּ שְׂעֵבֵר הַמְּשָׁכָה שְׁנִית** מהמחשבה שכבר נמשכה - **לְהַתְּגַלּוֹת**, שספירת התפארת נקראת 'שמש', **וְהָיָה לוֹ פָּחַ שְׂיִגְבִיר יָדוֹ עַל עֵשָׂו** ולא רק במחשבה אלא גם בפועל ממש, **עַל פֶּן קָרָא הַמְּקוֹם פְּנִיאַל בְּו'** שהיא המשכה לתוך המידות ולרחמים בפועל שהיא בחינת ו' - תפארת, **שְׂפָכֵר נִמְשָׁךְ בְּהַתְּגַלּוֹת**.

יוסף שהיא ההתקשרות בין המשפיע למקבל. ורבינו מאריך בזה כאן לבאר שההטבה אינה כמו בגשמיות על ידי נתינה, אלא היא השפעה רוחנית של חכמה שהיא על ידי התחברות, מכח מידת יוסף.

וְאַחַר כֵּן, כְּשֶׁנִּתְגַּלְּהָ הַמְּדָה הַהוּא מְעַשִּׂיר לְעֵנִי, אִזּוֹ נִקְרָא יַעֲקֹב שהיא מידת הרחמים - מידת התפארת הנרמזת כידוע באות ו' של שם הוי"ה (הנמשכת מכח ה'חכמה' וה'בינה' שהם אותיות י' ה' בשם הוי"ה). **וְזָהוּ לֹא עֵייל בְּלִי ו' שְׁנִית** בחינת ההתקשרות הנקראת ו', אינה מאירה בשלימות בלי ו' שניה שהיא המשכה במידת הרחמים שהיא בחינת יעקב המחברת בפועל בין המשפיע למקבל כבריך התיכון, **דְּהֵיִינוּ שְׁנִי הַמְּשָׁכוֹת הַנְּזָכֵר**.

וְזָהוּ מִתְחַלָּה, כְּשֶׁגְבַר יַעֲקֹב עַל שָׂרוּ שֶׁל עֵשָׂו, עַדִּין לֹא הָיָה לוֹ הַתְּגַלּוֹת ליעקב מהמשכה ראשונה שהיא במחשבה, להמשכה שניה שהיא בפועל, **כִּי לֹא הָיָה עַדִּין הַתְּגַלּוֹת**

יַעֲקֹב, והיא ההטבה לעני בפועל, הנקראת בתואר 'יעקב' כיון שהיא נגמרת, ובחינת 'עקב' הוא כינוי לגמרו של דבר. ואע"פ שביאר רבינו לעיל שההמשכה שניה היא ההטבה בעצמה, שנותן לעני, כלומר שמלמדו דעת, בדיבור הבא מבאר רבינו חילוק נוסף דק ועמוק בתוך ההמשכה השניה גופא, שיש בה את הפעולה כפי שהיא מצד המשפיע ויש את התוצאה כפי שהיא ניכרת בכליו של המקבל, שפעולת ההתקשרות מהעשיר לעני שהם בבחינת רב ותלמיד או אב ובנו המתחברים יחד בדעת, היא בחינת יסוד שהוא היחוד, ואילו מצד התוצאה שהיא ההשפעה כפי שניכרת ומתקבלת מצד העני היא הדעת שמקבל, והדעת הוא בחינת יעקב.

וּבְאֵמַת פעולת הַהַמְּשָׁכָה עֲצָמָה נִקְרָא יוֹסֵף "עצם ההמשכה" החיבור בין ההמשכה הראשונה שהעשיר חושב על העני אל ההמשכה השניה שהיא הרחמים, הוא ההתקשרות, שהוא המעבר בין ההמשכה הראשונה אל השניה, וזהו עצמות ההמשכה דהיינו החיבור בין המחשבה הראשונה אל המחשבה השניה שהיא הרחמים בפועל, ומכח ההתקשרות בין העשיר לעני נמשכת בחינת יעקב שהיא הדעת המתפשטת ונמשכת ממשפיע למקבל, **וְזָהוּ תְּלֻדוֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף**, שההמשכה השניה שהיא בחינת יעקב נמשכת מכח בחינת יוסף הנזכרת, וזהו תולדות יעקב - כח מידת ההולדה שממנה נולדת מידת יעקב, היא בחינת יוסף, **אֲךָ הַהֲטָבָה עֲצָמָה, מְצִיאוֹת הַהֲטָבָה שֶׁמִּלְמַדוֹ דַּעַת בְּפֹעֵל, נִקְרָאת יַעֲקֹב** כיון שהיא נמשכת לגילוי מכח ההמשכה הראשונה, והיא בחינת 'עקב' ורגל להמשכה הראשונה, וגם מהותה היא התגלות הדעת למטה בדרגה התחתונה שהיא 'עקב'.

וְהִנֵּה הַהֲטָבָה, מְאִיְזָה מְדָה שְׁתֵּיהֶן באופן פרטי מכל מידה ומידה, **שְׂרָשָׁה הִיא מְשׁוֹרֵשׁ כָּל הַמִּידוֹת דְּהֵיִינוּ מִחֻכְמָה, כִּי הַחֻכְמָה תְּחִיָּה בְּעֵלְיָה'** (קהלת ז יב), והיא שורש כל צינורות החיות שנמשכים דרך כל המידות.

וענין זו היא הקדמה לכך שרבינו ממשיך ומבאר שגם בבחינת ההטבה שיוצאת כבר לפועל, יש שני חלקים, האחת היא כאשר היא עדיין בבחינת חכמה, היינו יחוד במחשבה שבה ההשפעה מתקבלת רק בעולם המחשבה, והשניה היא כשהיא נעשית עצם מעצמיו של המקבל לאחר שכבר נתקבלה בו בשלימות:

וְהִיא הַתְּעוֹרְרוֹת הַהֲטָבָה מֵה שִׁמְשִׁים לְבו לַהֲשַׁתֵּף בְּעֵר הַעֲנִי הִיא הַשְּׂפָעָה הַזְּרָעִית הַתְּעוֹרְרוֹת הַרְאִשׁוֹנָה לַהֲתַחֲבֵר אֶל הַעֲנִי, שֶׁהִיא בְּגֵד זֶרַע הָאֵב הַיּוֹצֵא וְנִמְשָׁךְ מֵהַמוֹחַ הַנִּמְשָׁכָה לְיוֹסֵף שֶׁנִּמְשַׁכֵּת לְאַחַר הַסֹּדֵר הָרְאִשׁוֹן שֶׁל הַהֲמַשְׁכָּה שֶׁנּוֹתֵן הָעֵשִׂיר לֵב לַהֲתַבּוֹן עַל יַד בַּחֲנִיתוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַמְּעוֹרְרָת אֶת הַהֲמַשְׁכָּה, דְּהֵיִינוּ הַמְּחַשְׁבָּה הַנְּזָכֵר הַמְּתַחֲבֵר עִם הַדְּרָגוֹת הַנְּמוֹכוֹת שֶׁהֵם בַּחֲנִית 'עני', על ידי בחינתו של

בס"ד

מהדורה חדשה מפוארת, מאידת עינים, שלא נראה נמזתה

אור המאיר המבואר

ממוהר"ר זאב וואלף מזוטאמיר

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

